‘Los ons uit, ons bou ’n nasie’

Daar bestaan in Washington ’n verwronge beeld oor die belewenis van wit Suid-Afrikaners en Afrikaners in Suid-Afrika, skryf Daryl Swanepoel.

Foto's: GETTY IMAGES

Daar het die afgelope tyd 'n kragtige narratief posgevat dat wit Suid-Afrikaners, en Afrikaners in die besonder, in Suid-Afrika in die visier kom en vervolg word.

Dit is nie meer bloot 'n plaaslike politieke argument nie. Dit het Washington bereik en deel van die Amerikaanse regering se amptelike siening van Suid-Afrika geword. My onlangse besoek aan Washington en gesprekke met Amerikaanse beleidmakers het bevestig hoe sterk hierdie vertolking reeds in regeringskringe posgevat het.

Die administrasie van pres. Donald Trump het dan selfs spesiale vlugtelingstatus vir Afrikaners gemotiveer op grond van wat dit as regeringsgedrewe rassediskriminasie beskou. In die nuutste stap het die administrasie ook 'n visumbeperkingsbeleid ingestel teen persone wat volgens Washington onder meer verantwoordelik of medepligtig is aan die instelling of uitvoering van wette en beleide oor grondonteiening sonder vergoeding en rassediskriminasie, of die aanhitsing van dreigende geweld teen minderheidsgroepe.

Organisasies soos AfriForum, Solidariteit en Lex Libertas gebruik nie noodwendig altyd dieselfde terminologie in hul skakeling met Washington nie. Maar die onderliggende narratief toon beduidende ooreenkomste. Die boodskap? Afrikaners en ander minderhede word deur rasgebaseerde wetgewing benadeel; hul eiendomsreg word bedreig; politieke retoriek word op hulle gemik; en die demokratiese bestel raak toenemend vyandig teenoor hulle.

In my gesprekke in Washington was die argumente wat ek gehoor het ontstellend soortgelyk aan dié wat hierdie organisasies in Suid-Afrika verkondig.

Dit is ernstige bewerings. Maar daar is 'n eenvoudige vraag wat te min gevra word: Is dit hoe gewone wit en Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners hul lewe in Suid-Afrika ervaar?

Data uit meningspeilings van die Inclusive Society Institute (ISI) bied 'n interessante antwoord.

Die ISI se GovDem-peiling vorm deel van die Khayabus-opname wat deur Ipsos onderneem word. Sowat 3 600 Suid-Afrikaners word van aangesig tot aangesig, in hul huise en in hul huistaal ondervra.

In die opname is nie direk gevra of wit mense of Afrikaners hulself as vervolg beskou nie. Ons kan dus nie beweer dat die data die vervolgingsvraag direk beantwoord nie. Dit laat wel 'n belangrike toets toe.

Indien wit Suid-Afrikaners en Afrikaners wydverspreide rassevervolging ervaar, behoort tekens daarvan redelikerwys in hul houding teenoor die land en hul medeburgers sigbaar te wees. 'n Gemeenskap wat glo dat hy die teiken van die meerderheid is, behoort vervreemding van die land, groter wantroue teenoor swart Suid-Afrikaners en weerstand teen sosiale en werksverhoudinge oor rasgrense heen te toon.

Die data wys die teenoorgestelde.

'Trots Suid-Afrikaans'

'n Verstommende 81,9% van wit respondente sê hulle is trots om Suid-Afrikaans te wees. Onder respondente wie se huistaal Afrikaans is, styg dit tot 87,1%. Dit is moeilik om hierdie syfers te versoen met die beeld van 'n groep mense wat hulself oorwegend as vreemdelinge of slagoffers in hul eie land ervaar.

Dieselfde patroon kom na vore wanneer mense oor hul medeburgers gevra word. Altesaam 62,3% van wit respondente vertrou swart Suid-Afrikaners. Onder Afrikaanssprekende respondente is dit 61,2%. Op die vraag of mense daarvan hou om saam met lede van alle bevolkingsgroepe te werk, antwoord 74,5% van wit respondente en 'n merkwaardige 82,5% van Afrikaanssprekendes positief.

Slegs 29,4% van wit respondente en 24,8% van Afrikaanssprekendes sê dat hulle nie daarvan hou om met mense van ander bevolkingsgroepe te assosieer nie.

Dit skets nie 'n samelewing waarin wit en Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners hulle in groot getalle aan ander gemeenskappe onttrek nie. Inteendeel, dit wys op beduidende sosiale integrasie.

Daar is natuurlik ontevredenheid. Maar hier kom een van die belangrikste bevindings na vore: Wit Suid-Afrikaners se griewe verskil dikwels verbasend min van dié van ander Suid-Afrikaners.

Pres. Donald Trump van die VSA.

> **’n Nota oor die opname**
>
> "Afrikaanssprekende respondente" verwys na respondente wat Afrikaans as hul huistaal aangedui het en moet nie as sinoniem met wit Afrikaners vertolk word nie. Afrikaans is ook die huistaal van 'n beduidende deel van Suid-Afrika se bruin bevolking. Die afsonderlike data vir wit respondente toon egter breedweg dieselfde patrone. Die gevolgtrekkings van die opname is dus nie afhanklik daarvan dat Afrikaanssprekendheid as 'n aanduiding van ras of Afrikaner-identiteit gebruik word nie.

Slegs 34% van wit respondente is byvoorbeeld optimisties dat korrupsie sal afneem. Onder swart respondente is dit 35,4%. Net 50,8% van wit respondente meen alle Suid-Afrikaners geniet gelyke menseregte. Onder swart respondente is die syfer 'n byna identiese 53%, en onder bruin respondente 48,7%.

Gedeelde frustrasies

Dit lyk dus veel meer na Suid-Afrikaners van verskillende rasse wat soortgelyke frustrasies met hul regering, instellings en die stand van die land ervaar as na een rassegroep wat homself as die unieke slagoffer van die bestel beskou. Daar is 'n wêreld se verskil tussen ontevredenheid en vervolging.

Selfs die grondebat verdien hierdie perspektief. Slegs 34,2% van wit respondente beskou onteiening sonder vergoeding as billik. Onder bruin respondente is die syfer feitlik dieselfde: 33,3%. Selfs onder swart respondente is steun daarvoor slegs 42,8%. Dit is dus nie bloot 'n "wit vrees" nie. Daar bestaan oor rasgrense heen beduidende bedenkinge oor onteiening sonder vergoeding.

Daarby moet onderskei word tussen politieke retoriek en die werklike regsposisie. Suid-Afrika het nie 'n algemene beleid waarvolgens daar sonder vergoeding beslag gelê word op wit mense of Afrikaners se eiendom nie.

Dieselfde onderskeid is nodig wanneer transformasiebeleid ter sprake kom. Suid-Afrika het nie in 1994 as 'n histories neutrale samelewing begin nie.

Apartheid het toegang tot grond, onderwys, werk, kapitaal en ekonomiese geleenthede doelbewus volgens ras bepaal. Die demokratiese staat het dus ongelykhede geërf wat juis deur rasseklassifikasie en wetgewing geskep is.

Daarom maak die Grondwet voorsiening vir regstellende maatreëls om die gevolge van vorige onbillike diskriminasie te hanteer. Die bestaan van rasbewuste regstelling kan nie op sigself as bewys van rassevervolging aangebied word nie.

Die groter boodskap

Die GovDem-opname bewys nie dat wit mense elke transformasiebeleid ondersteun of dat Afrikaners geen griewe het nie.

Dit wys wel dat wit en Afrikaanssprekende Suid-Afrikaners oorweldigend met hul land identifiseer, in groot getalle oor rasgrense heen vertrou en saamwerk, en dikwels dieselfde frustrasies as hul swart en bruin landgenote ervaar.

Dit bring ons by die groter boodskap in hierdie syfers.

Dit is 'n boodskap aan almal wat politieke voordeel uit Suid-Afrika se rasseverlede probeer trek; aan diegene wat swart en wit voortdurend teenoor mekaar wil opstel; aan diegene wat Afrikaners wil oortuig dat hulle onder beleg is; en ewe veel aan diegene wat wit Suid-Afrikaners as 'n homogene bevoorregte of vyandige groep wil behandel.

Gewone Suid-Afrikaners sê iets anders: Los ons uit.

Moenie namens ons besluit dat ons mekaar moet wantrou nie. Moenie ons vrese aanblaas om politieke steun te werf nie. Moenie ons geskiedenis gebruik om ons permanent in opponerende rassekampe vas te vang nie.

Ons geskiedenis kan nie ontken word nie. Die onreg daarvan moet steeds reggestel word en die gevolge daarvan bly met ons. Maar regstelling hoef nie permanente rasseverdeling te beteken nie. Die uiteindelike doel daarvan behoort juis 'n samelewing te wees waarin ras al hoe minder bepaal wie ons is, hoe ons mekaar beoordeel en watter geleenthede ons het.

Dit is die nierassige ideaal wat Suid-Afrika behoort na te streef. Die GovDem-data suggereer dat gewone Suid-Afrikaners dalk reeds nader daaraan leef as wat ons politieke debat ons laat glo.

Hulle is nie naïef oor korrupsie, swak regering, misdaad, werkloosheid of ongelykheid nie. Hulle sal kla, protesteer en hul regering tot verantwoording roep. Maar dit beteken nie dat hulle mekaar as die vyand beskou nie.

Die data sê eerder: Ons behoort hier. Saam. Ons wil hierdie land laat werk. Saam. En ons sal nie toelaat dat mense wat politieke voordeel uit verdeling trek, ons voortdurend terugdwing in die rassekampe van ons verlede nie.

Dit is miskien die sterkste antwoord op die vervolgingsnarratief. Nie 'n regeringsverklaring nie. Nie 'n politieke toespraak nie. Nie 'n diplomatieke teenargument nie. Die antwoord kom van gewone Suid-Afrikaners self: Los ons uit. Ons is besig om 'n nierassige nasie te bou.

Swanepoel is die uitvoerende hoof van die Inclusive Society Institute (ISI).